

EUREKA

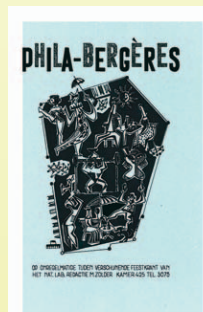
Wetenschappelijke nep-kermis Natlab

In de zomer van 1955 vierde het personeel van Philips Natlab de Phila Bergères, de jubileumkermis. Waar niets was wat het leek.

door Joep Crolla
e-mail: j.crolla@ed.nl

EINDHOVEN - De Phila Bergères. Met een vette knipoog naar de Folies Bergères, het beroemde theater in Parijs. De Phila Bergères lijkt op de Dutch Technology Week avant la lettre, heeft iets weg van het latere Evoluon en oogt nu als een antieke kermis. Een wetenschappelijke kermis. Gehouden in de zomer van 1955, door vrijwel het voltallige personeel van het Natlab. Ter gelegenheid van het veertigjarig bestaan van Philips' onderzoeksafdeling. Maar dan een jaar later, want de kermis viel samen met de opening van een nieuwe Natlab-vleugel, door de toenmalige minister van onderwijs en wetenschappen, Zijne Excellentie mr. J.M.Th Cals. De aanbouw was in 1954 bij het echte jubileum van Philips' onderzoeksafdeling nog niet klaar. Vandaar het uitstel.

„Een kermis met magneten, lichtstralen, elektriciteit, geluid, met natuurkunde en scheikunde en behendigheidsspeel die het leven moeilijk maken. Slechts onbekommerd geluk mag er tijdens de kermis heersen”, vermeldt de aankondiging in de Philips Koerier, de bedrijfskrant voor Philipswerknemers in Nederland. Philips-ingenieurs hebben voor de kermis de kans gekregen de meest ingenieuze en geraffineerde poppenkasterij in elkaar te zetten, zoals een gloeilampje dat je kapot mag slaan – alleen slaagt niemand daar in. Omdat het lampje er niet is. (Het lijkt hier te gaan om een ingenieuze projectie, misschien een soort voorloper van

■ Het voorblad van de feestkrant.

3D). Er is een spiegel die zijn spiegelbeeld elektronisch vervormt, 'al naargelang de stemming van de elektronen'.

Er is geknutseld aan Simon, de robot. „Psychologie is zijn kracht. Hij geeft dames een cijfer voor hun charmes. Misschien bent u wel aantrekkelijker dan u denkt”, stellen de ontwerpers. En Nilando, rekenwonder en illusionist van het Natlab, moet het opnemen tegen een concurrerend rekenwonder van de Radiobuizenfabriek. Dat belooft wat...

Maandenlang heerst er Phila Bergères-koorts in het Natlab. De afdeling chemie wil elektronica af-troeven tijdens de wetenschappelijke kermis, akoestiek wil niet onderdoen voor optica. Onder het motto 'we zijn altijd bereid van elkaar te leren' wordt de Phila een heuse wetenschapscompetitie tussen de verschillende Natlab-afdelingen. „Gedoogt de waardigheid der wetenschap, welke beoefenen wij zijn, dat wij kermis vieren? Laten we goede naam van ons laboratorium en de ernst der problemen, die wij wel eens met succes trachten op te lossen, toe dat we ons overgeven aan vulgair vermaak? Over die vragen hoeven wij ons hoofd niet meer te breken. Dat hebben de directeurs al gedaan, al is hen dat niet aan te zien”, schrijven diezelfde directeurs.

Onder pseudoniemen als Hoofdkaas (kaas stond voor Casimir, hoofd voor zijn directoraat van het Natlab), Zolder (hoofdredacteur), De Brommer (criticaster), Cubus, Labjas en Isegrim in publiceren zij 'hoofdartikelen' in de onregelmatig verschijnende feestkrant Phila Bergères. De organisatoren beloven vooraf de waar-digheid der physica, noch die van de chemie, de elektronica of de metallurgie geweld aan te doen. Onder het motto: 'Niet alles is nep, maar wel heel veel'.

Dr. Jaap Goedbloed (77) uit Helmond, destijds medewerker van het Natlab, ziet het nog 'wazig' voor zich. „Heel precies weet ik het niet meer, het is immers zo'n zestig jaar geleden. De ballen-

Kirk Douglas op de Hariguar

De Hariguar, kermis-driewieler van het Natlab. Die reed alleen vooruit als je links twee keer draaide aan de zwenkel en tegelijkertijd rechts drie keer zwenelde. Tijdens de Phila Bergères werden er wedstrijden mee verreden. Wie met twee handen hetzelfde tempo draaide reed enkel rondjes. Philips heeft, voor pr, een aantal kermisattributen nog lange tijd gebruikt. De Amerikaanse acteur Kirk Douglas reed op de zwenkelkar. Hij was in Nuenen voor opnames van de Van Goghfilm *Lust for Life* (1956).

gooi- kraam, waar met afgekeurde radiobuizen naar kapotte tv-beeldbuizen werd gegooid. Er werd elektronische muziek gemaakt, heel modern voor die tijd. De chemische groep had een pop gemaakt die kon blozen. Er werden ballonnen gevuld met koude, vloeibare lucht. Dat was toen nog iets bijzonders. Die ballonnen bliezen zichzelf op als de lucht warmer werd.”

Goedbloed: „Het was een gekke toestand. Iedereen was actief. Van directeur tot constructeur. Honderden mensen. Het gewone werk bleef liggen. Je liep op klossen met magneten over een tapijt. Opensnede plakke je stokstijf aan een andere magneet op de vloer. Toen was dat heel bijzonder. Misschien lijkt het nu allemaal wat kneuterig, maar voor die tijd was het ta-

melijk spectaculair.” Het feestgidsprogramma vermeldt verder de perfecte kapotte telefoon. 'Met een losgekoppeld toestel kan gewoon worden getelefoneerd'. Een kennelijke voorloper van de gsm? Er worden demonstraties gegeven van kleurenprojectie, televisie en akoestiek. 'Zo is er een 35 mm filmscanner waarachter zich een apparaat verschuilt waarmee televisiebeelden van zeer goede kwaliteit worden verkregen. Men kan ervan uitgaan dat films in televisieprogramma's met dit apparaat straks eenzelfde rol zullen spelen als een grammofoonplaat of een magnetofoonband in een radioprogramma'.

Met dergelijke 'vergezichten' wordt het wellicht tijd voor een nieuwe Phila Bergères ter gelegenheid van

het honderdjarig bestaan van Philips Research? Een woordvoerder van Philips denkt van niet. „Tegenwoordig werken we gewoon door.”

Verwaarloosde Philipsvrouwen

Een koor zingt volgens het programma in de feestgids 'aangrijpend over verwaarloosde Philipsvrouwen'.

Geef een lab-man wat elektronen, en een handvol vloeibare lucht een serie mislukte proeven, maar ga als vrouw op de vlucht, Want liefde kan hij je niet geven, die heeft hij enkel voor zijn werk O zuster trouw nooit een van Philips, toe wies sterk....